

Kooperatifçilik hareketleri

Manas anlaşılmayan iki kanuna dair

Son günlerdeki sosyal hareketlerimiz takib edenler, kooperatifçilikle alakadar hâdis ve haberlerin çokluğunu fark etmişlerdir. Yeni harbin tevdi ettiği ve daha da edeceği iktisadi buhranlar dolayısıyla gerek müstahliklerin, gerek müstahşillerin kendi aralarında ayrı ayrı toplanmaları lüzumu akla gelebilir. Masamafî Türk kooperatifliğinin kaydediği son hâdiselerin böyle bir lüzumla alakadar olduğu kat'iyetle söylenemez.

Bu hâdiseler nelerdir? Birkaçına işaret edelim:

Gazeteler, Ankara'da kooperatifçilik etrafında ilmi ve pratik neşriyatta bulunacak bir mecmuanın intişar edeceğini haber veriyorlar. Aynı habere göre bu neşriyat, bir kısım Türk iktisadiyatçıları tarafından sevk ve idare edilecektir. Bilhassa mesken buhranını karşılamak için bir müddetlerini faaliyet bulunacak, fakat beklenen faydaları neticeleri maalesef doğuramayın bir Yayı kooperatifinin bulunduğu devlet merkezindeki bu neşriyat her halde çok hayırlı olacaktır.

Son haftalar zarfında İstanbul'daki Dokuma ve Yazma kooperatifi dedikodu bu mevzu teşkil etti. Keza gazeteler, İstanbul'daki kooperatiflerden birinin kendi "firma" sını hususî ellere devrettiğini haber verdiler (1). Kooperatifçilik tarihinde misli hemen hiç mevcut olmayan bu hareket, eğer doğru ise, bizdeki kooperatifçilik gaye ve terbiyesinin ne kadar yanlış anlaşılmasını gösterebilir. Ankaradan sonra Bursa'da da bir yapı kooperatifinin kurulduğunu, gene son haftanın haberleri arasında görüyoruz. Filhakika bir habere göre Bursa'da "hem şehrin imarına yardım, hem de ortakları kolay ve ucuz bir şekilde ev sahibi yapmak maksadıyla Ankaradaki Bahçelli Evler kooperatifine müşabih olarak bir Yayı kooperatifi kurulmasına karar verilmiştir".

Gene son günlerin kooperatifçilik hareketlerinden olmak üzere Maarif Vekâletinin mektepleri için neşrettiği "kooperatif yasası" zikre değer. Anlaşıldığına göre ortamekteplerinde nümuneleri bir müddet için çözümlen kooperatifler bazan terbiye ve iktisadi gayelerinden ayrı hedeflerle idare edilmektedir. Maarif Vekâleti bunun önüne geçmek mektep kooperatiflerini, kooperatifçilik ruhuna uygun bir surette işletmek istiyor. Bu hususta Vekâletin gösterdiği endişe takdirle sayılır.

Bütün bu hareketler içinde en mühimmi, bilze, gene iktisad profesörlerimizden Dr. Orhan'ın bu hafta neşrettiği "Bizde Kooperatifçilik ve Kooperatif Kanunlarımız" adlı ettiği teşkil eder (2). Muharir, ettiğün içinde de anlaşılacağı veçhile, evvelâ Türkiye'de 1880'te başlayan kooperatifçilik hareketinin topu bir hülasasına yapıyor. Bu hülasada Dr. Orhan, aynı zamanda kooperatifçiliğin inkişafı için icab eden mütealelari serdetmekten geri kalmıyor. Meselâ son günlerde gazetelerin verdiği "garib bir haberin mevzu olan İstanbul Belediye Memurları İstihlak kooperatifi vesilesiyle pek haklı olarak şöyle diyor: "Bu sâkat ve sahte teşekküllerin kooperatif isminden istifadeleri, bunların masraflarına teşebbüs etmekte ve bu sahada büyük bir terbiye muhtac halkımızın kooperatif teşekkülleri hakkında itimadsızlık, ihtiraz göstermelerini ve yerinde şüphe, tereddüd ihzar etmelerini mucib olmaktadır".

Etiddüğü ikinci kısımda iki kanunun Türkçe tercümesini takdim etmektedir. Bu tercüme meselesi belki hayreti mucib olur. Zira Türkiye'de henüz edilmemiş iki kanunun Türkçeye tercümesi ne demektir? Etid sabih, kanunların acıyıp bir lehçe ile yazıldığı, fakat bu lehçenin gerek köylü, gerek münevver bütün Türkler tarafından anlaşılmasında kayıd ve gunu ile ediyor: "Alakadardardan ittiği göre kanunun mevzuuna dahil pelelerden dolayı mahkemeye intikal bir ihtilafın halinde, hâkimler, ilâf, hal için bu kanunlara müraat etmişlerse de anlamamışlardır".

Dr. Orhan, Türkiye tercüme ettiği bu iki kanunun asıl metnini de neşretmektedir. Metindeki şekilden rasgele aldığımız bu cümleler muharir'in tercüme lüzumunu gerçekten haklı göstermektedir. Meselâ şu cümleye bakalım:

"Tarım satış kooperatifleriyle birliklerinin ergeleri... Yurd türlerinin standartlaştırılmasında üretkenlere çıkışları için teşvik edileceklerdir".

Bu garib cümlelerin ne demek istediğini muharir'in tercümesinden öğrenebiliriz:

"Ziraat satış kooperatifleriyle birliklerinin maksadları... Yetil mahsullerinin standart edilmesinde müstahşillerin ihtizaatçılarına düşen vazifeleri ifa etmek...".

Bir cümle daha:

"Tarım kredi kooperatiflerinin yanında alınması alacakları Ziraat Bankasının onanile kooperatif yönetimi kurulunca her ortağın durumu ayrı ayrı incelenerek tümü veya birazı sonradan (3)."

Bu ne demek? Mütercim, bu ecib ve garib kelimelerin içinde nasıl güçlükleri, hayret ediyoruz. Meğerse kanun metni şu şekilde ediyor:

"Ziraat kredi kooperatiflerinin gününde tahsil edilemeyen alacakları, Ziraat Bankasının müsaddelele kooperatif idaresi meclisince her ortağın vaziyeti ayrı ayrı tetkik edilerek tamamı veya bir kısmı tecil edilir".

Dr. Orhan bu tercüme içinde bir müstesrikânı yardımını gördüğünü de belirtmektedir.

zamanlarda kanunlarımızın lisansında birçok neşriyat yapıldı. Bu 300 göre ecebi dillerden türk-ten kanunlar yanlışlığı (4).

Yazan:
Ziyaeddin Fahri

Kanunlarımızın lisans mevzuabaha o-lurken bir de 1930-1940 arasındaki lisan patolojiden müteessir olarak uydurma ve düzme bir lehçenin her nasılsa kanunlarımızın metnine kadar nüfuz edişini gözönünde tutmak lazımdır. 1935'te Türk köylüsünün iktisadi kalkınması için tanzim edilen iki kooperatif kanunu, insana, sanki Türk köylüsü ve Türk münevverî anlamının, kooperatifçilik terbiyesi intişar etmesinde yeye negredilmiş hissinı veriyor. Her devirde ve her zaman lisan hâdiseleriyle eğlenceli bir surette iştigal eden işsiz, güşüz bir takım meraklı ve hevesli kimseler bulunur. Fakat bir devletin kanun metnini bu fevkalade için terbiye tahata yapmak, affedilmez bir cürümdür. Gönül isterdi ki Dr. Orhan, Türk kanunlarımızın Türkçe metnini İstihla edersene değiştiği ve bu metnin içine «sarav», «ödel», «erge», «araç», «çikat», «taptanmak», «saptanmak», «tarım», «ürens», «tüm», «ahıç», «ürün» ilâh. gibi neşeler sokmuş kim veya kimseler olduğuna öğrenip resimlerle, isimlerle eserinde teşhir etsin. Çünkü ancak böyle bir teşhir sayesinde Türkiye ve bilhassa mukaddes Türk kanunlarımızın metnilerine karşı yapılabilecek muhtemel müdahalelerin önüne geçilebilir ve fantezistlik tokatları yensinden çok bahsedildiği, gerçekten bir «efkânı umumîye» yaratılacaktır.

Kooperatifçilikten, kooperatif terbiyemüştahşiller kadar müstahşillerin de iktisadi tesadüd bağları birbirlerine bağlanmalarının şiddetle icab ettiği bir zamanda, kooperatif kanunlarımızın, Türk köylülerine, bilhassa bu kanunların üzerinde düşünmek hukukuk ve iktisadi gayelerine tabii bir şekilde ilan etmek iktisadî Dr. Orhan, tam zamanında ifa ettiği bu hizmetten dolayı, candan tebrik etmek lazımdır.

Bu vesile ile şunu da söyleyelim: Kanunlar ne kadar şerh ve tefsir edilirse, daima asıl metinlerle gözönünde bulundurulmalıdır.

Ruhsa sadakat, fakir zaman lâfızlara arka çevirmek için bahane teşkil edilemez.

Yazan:

Arif Ahiskal

hale getirilmiştir. Fakat, gene nişan ve atış gücünün ortadan tamamiyle kaldırılmış değildir. Merminin ilk hızı 914 e nazaran artırılmış ise de, tayyarenin de hızı bir kaç fazlası ile geçmiştir. Bu halde de hava bataryalarının isabet ihtimali dört bin metrenin üstünden geçen seri tayyarelere karşı binde birin fazlasına eritemiştir. Bu nispet son hava haberlerinde alınan neticeler göre verilmis bir hükümdür. Yoksa, talim ve deneme aralığında ve bilhassa bin beş yüz metreten geçen tayyarelere karşı yapılan nişan atışlarında, isabet ihtimalinin seksen altıda bir kadar indirildiği görülmüştür. Fakat bu isabet nispeti yer müdafaasının tam ölçüsü değildir.

Makinelî tüfeklerin müdafaası tabiyeti

Pirayenin mektebi bitirmesi gerefine verdiği çayda gümüş, eğlencim, dansetmiş; gene kalblerinin ve kafalarının sevgili değişik mevzular üzerinde do-luşmuşlardı. Şimdi yeni filme alınan Hülleci Üzerinde konuşuyorlardı. Bazı Resad Nurinin piyesindeki muvaffakiyetinden, bazı da filmdeki san'atkarların kabiliyetlerinden, mimiklerinden ve seslerinden bahsediyorlardı. Hepsi de Osmanlı İhtilaf hayatındaki bu feci yarayı iğrene bulmakla birleştiler. İçlerinde molları alyaya alıp; meçhul bir kadının bir gecelik hayatına giren adamın vaziyetini teşhir eden ve asabi, egoist kocanın o müthiş geceyi geçirinceye kadar düştüğü gülüne hallere kahkaha atılaban vardı.

Piraye dudaklarını bükerken:

— Ben asıl bu yüzü kızartıcı hale tahammül eden kadını mazur görmüyorum, dedi. Bu ne miskinlik mi? Kendi derisini ne diye maskara ederlermiş acaba? Eski kadınlardan çoğu budala işi müdgörsü. Ben olsam evliliği hayatımı bu sahayla döken erkekten şöyle bir intikam aldım ki...

Hepil bir şey söylediler. Münakaş uzadıkça uzadı. Vakit epey ilerlemişti. Misafirler güllerecek, sakalsarak çay sofrasını tektiller ve gittiler.

Anesî tesadüfen bu konuşmanın bir kısmında bulunmuş, kızının düşüncesini ve hükmünü duymuştu. Kalbinde tuhaf bir sız, bir burkulma vardı. Hislerinde hüznün bir çirpinış hissedildi. Dimağı arzulanıyan bir mazkiye ve elem veren hatıralara çekilmiş olmanın perişanlığı içinde idi.

Kızını çok seviyordu. Onu yetiştirmek için hiç bir fedakarlıkta geri kalmamıştı. Onun duru bakışlı gözlerine, doğruya meyleyerek en güzel yolu bulmasına dikkat ettiği kalbine bir gölge düşürmekten daima çekinmişti. Bu çekinilirdi ki, ona maziden, öm-

mez. Bunun için alakadar makamlar, bu iki kooperatif kanununun resmî metnini derhal tabii Türkçeye kalbetmek için harekete geçmelidirler. Kooperatifçilikle alakadar mevki ve şahısların anlattıklarına göre gerek köylüler, gerek idareciler ellerindeki resmî kanun metni karşısında istemiyerek, bazan gülmek birer lishniyat ilmi edası takınmak, meselâ «üren», «ürün» veya «ödel» gibi türkçeden başka her lisanı galan garibeleri anlamağa gayret ediyorlar! İktisad Vekâletine Ziraat Bankasının bu elheti gözönüne alarak ya iktisad doktoru Dr. Orhanın tercümesini, yahud tabii Türkçe ile yapılacak başka bir tercümeyi resmî metin olarak bir an evvel ilân etmeleri ve acıyıp heveslerle dolu kanun metnini, kanun mevzuatımızdan hemen tardeylemeleri icab etmektedir, kanaatindeyiz.

Yazan:

Ziyaeddin FAHRI

(1) Bk. Cumhuriyet gazetesi, 20/2 1941.

(2) Dr. Orhan: Bizde Kooperatifçilik ve Kooperatif Kanunları, İ. N. 26, Üniversite kitabevi, 1941.

(3) Bu vesile ile her iki kanun metninin lisansiyatçıları, ruhiyatçıları ve sosyologlar için olduğu kadar türkçenin hakikî sahibi olan muharirler ve sanatkarlar için de alâka ile yoklanacak bir patolojî vesikası olduğunu söyleyelim. Türkçeleştiriciler, her şeyden önce türkçeye vâkif olmayan, türkçenin lisans ve bedîî selikasına sahip bulunmayan bir takım gösterişçi neofitlerdir. Zira meselâ «ifa» yerine «yapmak» diyorlar, manası başka olan «gerçekleştirme», «etici» yerine «geriletme» diyorlar, «sonratılmak» ilâh... kullanimasını başka türlü tefsir imkânıdır.

Bu strada lisan meseleleri hakkında «Cumhuriyet» te ders verici bir makale ilâsile neşreden mühterem hocamız Mustafa Şekibin, gayretli lisan hâdiselerini izah için bilhassa bu iki kanun metnini ele almış faydalı olur.

(4) N. A. Medeni kanunumuzda tasahhizat suretleri, Cumhuriyet gazetesi, 20/11/1940.

ise bin beş yüz metreten alçaklarda uçacak tayyarelere karşı müessir neticeler elde eder. Büyük bir baskın halinde de tayyarelerin bu irtifadan uçacaklarını tasarlamağ güçtür.

İşlâkların yarımcılığı geçmiyen müdafaası, baraj balonlarının hareketiz ve tesadüfe bağlı olamak muvaffakiyetleri gözden geçirilince, havadan olacak baskınlara karşı en iyi tedbirin gene hava silâhı olan tayyarelerle mukabelede olacağını meydana çıkarır.

Cephelerde elde edilen muvaffakiyetlerin ve hava muharebe istatistiklerinin tektikinde görüldü ki, tayyarenin tayyareye karşı savagının sonunda kasınlan muvaffakiyeti yüzde seksendir. Hava bataryalarının bir tayyare düşürmesine karşılık, av tayyareciliği on zafer kazanmıştır. Bu netice «bize», tayyareye karşı müdafaası silâhının gene tayyare olacağını açıkça gösterir.

Tayyareciliği ilk sahada kullanmak zarureti doğacaktır. Biri av tayyarelerle düşman istila akınlarını karşılamak, diğeri de bombardıman tayyareleriyle tarruz edecek müdafaası düşman top-rakları üzerinde yapmaktır. Av filolarının tedafül hareketleri, bombardıman gruplarının tarruzat müdafaasale birleşince, hasm havacılığının istila te-şebbüsünde oynayacağı rol iki cepheden baltalanacak olacaktır.

Amerikan sanayinin şimdiye kadar İngiltere İmparatorluğu hava filolarına verdiği av tayyareleri, Büyük Britanya adasının çevresine koruma gayelerini istihfad ediyorlar. Bundan sonra vereceği bombardıman tayyareciliği ise, İngiltere İmparatorluğunun yanında ebrar sulhu-nun müdafaası maksadıyla tarruz tabiyasını tatbik edecek silâh olacaktır.

Müdafaası sadece tedafül değil, daha ziyade tarruzat hareketi imkân dahilinde girer. Havadan olacak bir istila teşebbüsünde ise en iyi müdafaası silâhı, hasma saldıracak bombardıman tayyareleri ve hasmı püskürtmek av tayyareleri olacaktır. Bu da şüphe götürmez bir hakikattir.

A. AHISKAL

Küçük hikâye

Eski bir sızı

Mükerrrem Kâmil Su

rünün o müthiş gecesinden sala bahsetmemiştir. Fakat şimdi bir kuvvet onu itiyor, artık onun tektik ettiği kızına her şeyi açıkça anlatmanın zamanı olduğunu hisliyordu. Anne bu sese uydu ve Pirayeyi karşısına alarak konuşmağa başladı:

«Eski kadınlardan çoğunu ifham ettin yavrucum, diyor. Bir takım yüz kızartıcı hallere hoyun eğmelerini onların miskinliklerine verdin. Bazıların çaresiz, himayesiz, yasadıkları cemiyet içinde iyi yetiştirilmiş, Türk ve beceriksiz oldukları için bu feci hale düşebileceklerini kabul etmek istemedin. Halbuki, çoğum, halbuki onların çoğu birer zavallı idiler. Onları muahaze etmekten ziyade, bence, onlara acımak lazımdır.

Gene kız annesinin niçin bu mevzu üzerinde durduğunu ve neden bu derece mahzun olduğunu merak etti. Bir şeyler sormak ihtiyacı ile kıpırdıyınca öteki hafif bir işaret yaptı ve:

— Annemle babam «biraz yaş geçkin ama, böylece kadın kayımlı bilirsün» düşüncesiyle henüz on dört yaşında iken beni yaşlı, hoyusuz bir adama evlendirdiler, dedi. O zamanın adetlerine uyarak koca geçse, gelin hanımı, kol-tuğu falanı ile yabancısı bir erkeğin hayatına girdim. O tarza yetiştirilmişim ki, büyüklerime itiraz etmeği, hıslarımı açmak vurmaya hayaline bile ağdırmazdım. Bir kaç yıl onunla yaşadım ama ben o evdeki hayata yeryüzünün cehennemi desem gene çektiğim bir kısmı ifsad etmiş olmasın. Daha sokak kapısının halkasına dokunurken kapı açılmasa avaz avaz haykırı; ye-

mek biraz fazla istihvasa şahandı sofradan fırlatır ve geceleri kollarını sıracıya kadar dizlerini öğürdüğü uylarında yorgunluğa dayanmayıp da uyukladığını görürse: «Karı seni alimlele hoşamı» diye üstüne yürürdü.

«Karı seni hoşamı? Karı seni hoşamı!» Ah bu tehdidlerden, bu katliamlardan hakaretlerden nasıl hıkmış usandırmışım. Bir gece gene her zaman olduğu gibi sudan bir bahane ile azmış kudurmuştu. Ben de bir insanım. Ben de bir kalb taşıyıcı, ben de gurur ve izzetnepsin ne demek olduğunu biliyordum. Artık tahammülüm tükenmişti.

— E. Efendi, ama çok ileriye vayırsun! diye isyan edecek oldum.

Sen misin bana cüret eden? Artık kudurmuş bir hayvandan farkı yoktu. Tekme ile tokatla vücudüme gürüme-dik yer bırakmadı. Sonunda elini sağ-larına dolayarak:

— Seni talakı selâse ile boşadım, diye sokağa attı.

Gürültüylü mahallede duymıyan kalınamıştı. Herkes yatıklarından fırlayıp pencerelere üşümüşü Sokağa çık-anlar bile vardı. Rezil olmuştum. Aileme çıkacak yüzüm kalmamıştı. Komşu-lardan biri beni evine götürdü, geceyi baygın bir halde orada geçirdim. Ertesi sabah babam gelip beni aldı. O kadar müteassıb bir adamdı ki, bu yürekler parçalanayan halime karşı ancak bir parça müteassıb olmasın kaldı. Annem ağlaya ağlaya vücüdündeki berelerle ilâ-ları yapıp, Gülmeye eğleşir gelme-yat-tım. Durmadan o müthiş geceyi sayı-yıyordum. O yüz kızartıcı hâdiseyi bir türlü aklımdan çıkaramıyordum. Meğer

bu masrara derece derece 100 de 100 ve hattâ 100 de 110 ve 120 kârla satışa çıkarıldığı ve kışın de satıldığı, öğrenilmişti.

Daha tahkikatın başlangıcında, şimdi İngilterede bulunan «Suraski» kardeşlerinden Bernar'la Vilyam'ın bu kumaş ticarethanesiyle doğrudan doğruya alarak satıldığı, buna rağmen kendilerini komisyoncu gibi gösterdikleri ve İngiltereden satın aldıkları kumaşları kendi paylarına komisyon ücreti katkılarla tespit olummuştur. Bu oyuna, kumaşları maliyet fiyatları fazla gördüğünü ve işin içyüzünde kâr nispetinin fazla olduğunu, gördüğünde toptan fiyat üzerinden 13 buçuk liraya satılmış ve muvazaa mucibince perakende olan satıcı, fiat muvazaa komisyonunun kabul ettiği 100 de 25 kârda da satışa kumaşa zamme-dince, fiat 16 buçuk liraya çıkarılmış-tır.

Ashında aynı ticarethanesinin elinde olan ve kalan mal, güya toptancılardan perakende eline geçerek, kat kat fiat edilmiş, neticede de katmerli kazanç ele geçirilmişti. Aynı mağaza işçilerin de, kurnazca düşünülmüş böyle bir zahiri ikilik lezâle yürütülen muvazaa, gene aşağı yukarı 40.000 liralık satışa meşru olmayan 15.000 lira kâr temini maksadında, bilhassa rol oynamıştı. Her iki cepheden de, adilyece daha balıngüde belirlenen iktikar vaziyeti, hazırlik tahkikatı derinleştiril-dikçe daha sarabat kesbettiğinden başka, türlü dell ve emareler bir araya getirilmişti.

Sorguya çekilen mazmunlara gelince, bu iddialara karşı ne diyebilecekleri sorulunca, gerek muvazaa fiat artırmayı, gerek Alman malını İngiliz malı yerine sürmeyi inkâr ederek, bu inkâr-larında ısrarla durmuşlardı.

Hazırlik tahkikatı tekniğinden, tahkikat dosyası müddeumullike İstanbul ikinci adilye ceza mahkemesine verilecektir. Mevki mazmunların muhakemelerine pek yakında başlanacaktır.

Suraski, ticarethanesinin geniş öl-güde kumaş ihtikarı yaptığı ve bu suretle millî korunma kanununa mu-halif hareket ettiği kaydedilerek, cephelerde basılan tahkikat, İstanbul Cumhuriyet müddeumullike ceza mahkemesinde derinleştirilirdi. Müddeumullik muavi-ni Fethi Sezal tarafından esaslı ve et-raflı surette yapılan hazırlik tahkikatı, dün «sabah» tekmillennmiştir. Hazırlik safhasında tekrar tekrar ifadeleri alın-an «Suraski» ticarethanesinin kanunî vekili ve müessili Rumanya tebaasından Rubin oğlu, Soye Meakoviç'le müdürü Türkiye tebaasından Baruh oğlu Pinhas Reytan, dün akşam Sul-tanahmed birinci ruh ceza mahkemesi gönderilmişlerdi. Müddeumullik, bunların sorguları yapılarak tevkif edilmelerini istiyordu. Hâkim Resid Nomer, her ikisini de sorguya çekti-ken sonra, haklarında tevkif müzakkere-leri kesmiştir. Mazmunları, dün akşam saat yirmide İstanbul tevkifhane-sine yollanmışlardı.

Sultanahmed'deki bu ticarethane-nin, muvazaa yoluyla satış yapıp kumaş fiatlarını haddinden fazla artırdığı, ü-stelik Alman malı kumaşlara İngiliz malı imiş gibi etiket koyduğu, tahkikatın başlıca iki cephesidir. Ve tekmillenen tahkikat neticesinde, bu şekilde hare-kele 40.000 liralık satışa 15.000 lira hasısız kâr elde etmenin gözetildiği neticesine varılmıştır. Tehtikata, ku-

Şehir ve Memleket Haberleri

Suraski ticarethanesinin

mümessileri tevkif edildi

Bu mağazada yüzde yüz yirmi kârla mal

satıldığı ve Alman mallarına İngiliz damgası

vurulduğu neticesine varıldı

Atlantik meydan

muharebesi

Atlantik meydan muharebesi-

ni, İngilizler, bu harbin en

mühim mücahedelesi addedi-

yorlar ki bunda hakta değildir. Çün-

ki İngiltere ile Amerika, bu meydan mu-

harebesini kaybederlerse, mağlûb olur-

lar. Hem de telâfi imkân olmayan bir

şekilde. Bu takdirde partiyi muhakkak

Almanya kazanır. Onun içinde ki İn-

giliz ve Amerikan devlet adamlarının

gözüleri Atlantik diğirmiştir. Alman de-

nizaltı gemileri, tayyareleri ve korsan

krıvazörleri, Amerikan ve dünyanın

diğer taraflarından İngiltereye gelen iş-

me maddeleri, harb malzemesi ve ham

maddelerin İngiliz limanlarına varma-

sını, esaslı surette ve uzun müddet

mevâ muvaffak olamamaları bu mey-

dan muharebesinin birinci muvaffaki-

yet şartıdır.

Amerika bunu anlamıştır ve onun

İçinde ki henüz topeyken bir kararla

Atlantik harbine topyekûn bir şekilde

İştirak edemeyiş olmaksızın beraber, her

şey birarada bu hedefe doğru adun-

lar atmaktadır.

Anlaşılan Amerika, ancak kendi harb

sanayii fabrikalarını (tam verimle çalış-

mağa ve Amerikan hava ve kara ordula-

rı müessir bir surette müdahaleye

başlayacağı zaman bu topyekûn har-

razı verecektir. Amerika devlet adamla-

rının demokrat prensiplerine tam-
mle bağlı olmaları, onları diktatörler
gibi, en kısa yoldan hedefe yürüme-
leri menediyor. Bununla beraber, Ame-
rikan harb gemilerinin İngiltereye gi-
den nakliye vapurlarına Amerika sa-
hillerinden 3000 kilometre mesafeye ka-
dar refakat etmeleri ve İngiliz harb ge-
milerine düşen refakat şahası daraltıl-
ması çok mühim bir addır. Almanlar,
harb muntazasına girecek her gemiyi
torpilleyeceklerini söylemekte be-
naber, Amerikan harbe müdahalesine
meydan ve sebebiyet vermemek için, bü-
tün gayretlerini İngiltere etrafındaki
muntazaya tektif ederek Amerikan harb
gemilerine çatışmaktan ıhtıbar edecektir.
Bu arada, Amerikanların ne dere-
ceye kadar ileri gideceklerini anlamak
için, Alman denizaltıları Amerika harb
gemilerinin himaye ettiği kâfilelere da-
hil ticaret gemilerinden birkaçını tecrü-
bu ile torpilleyecekler; fakat böyle
bir tecrübe yaparken Amerika harb ge-
milerine tarruz etmemeye de itina e-
decekleri tabiidir.

Atlantik meydan muharebesinde, bu
son tedbir de kâfi gelmediği takdirde,
Amerikanın nakliye kâfilelerini da İn-
giliz limanlarına kadar götürmek ka-
rarını vermiş olmalıdır. O zaman ka-
dara kadar geçecek birkaç ay içinde
de, Amerikan sanayii daha büyük ver-
timle çalışmaya başlamış bulunacaktır;
resmî Alman makamlarının harbe gir-
mekten pervası kalmıyacak, Amerika
efkârı umumiyetle de, o vakit kadar,
harbe bûşbütün imale edilmiş olacaktır.

Bütün bu uzun süren hamuruklar ve
altırmalar, gerçi Amerikan demokra-
sisinin icablarıdır ama İngiltereye pa-
halya mal olmaktadır.

İktisad

Dükkü ihracat

Dün 532 bin liralık ihracat yapılmış.

Rumanya saytın, Almanya nohud ve

Kuyumi, Amerikaya porsuk derisi ve

ham deri gönderilmiştir.

Macaristana gönderilecek deriler

Macaristana ekti anlaşıma mucibince

ve bakiye kalan hesablara göre 300

bin liralık deri verilecektir. Muayenesi

tamamlanan derilerin yakında sevkine

başlanacaktır.

Sapka ve kiravat fiatları

Fiat Murakabe bürosu, hoyunba ve

sapka fiatlarını tektik etmektedir.

Sapka fiatlarını her hangi bir yük-

seleli gürültülmüştür. Çünkü, sapka an-

tan müesseseler arasında şiddetli bir

rekabet mevcut olduğundan fiatlar

bilakis düşüktür.

SEHIR ISLARI

Florya plajlarına otobüs

Belediye, şehirden Florya plajlarına

otobüs veya vapur işletilmesi imkânı

olup olmadığını tektik etmektedir.

İstinye - Emirgan yolu

İstimalat müamelesinin uzaması yüz-

ünden İnşaatı iki senedenberi ıkmal

edilmeyen İstinye - Emirgan asfalt

